

Nationaal Park 3.0: een nieuwe benadering tot mens-inclusieve Nationale Parken

Beschermde gebieden waarin menselijke invloed beperkt wordt, vormen sinds lang de hoeksteen van natuurbescherming. Deze aanpak heeft de biodiversiteitscrisis echter niet kunnen voorkomen. Daarbij wordt met deze aanpak het beeld gecreëerd dat alleen datgene dat binnen deze beschermde gebieden leeft natuur is. Natuur laat zich echter niet begrenzen, en de menselijke invloed daarop evenmin. Nationaal Park 3.0 is een nieuwe benadering tot nationale parken waarin ruimte is voor natuur én mens.

De natuur holt achteruit. Het oppervlak aan natuur neemt af door diverse claims die op de ruimte gelegd worden. De kwaliteit van natuur die behouden is staat onder zware druk. Het wordt steeds duidelijker dat natuur niet alleen versterkt dient te worden binnen gebieden die aangemerkt zijn als natuur, maar ook daarbuiten.

Van oudsher is het primaire doel van nationale parken het beschermen van natuur en het bewaken van de landschappelijke kwaliteit. Het aanwijzen van gebieden als 'natuur' heeft echter het ongewenste neveneffect dat alles buiten deze gebieden als 'niet-natuur' wordt beschouwd. Er ontstaat daardoor een gevoel van afstand tussen mens en natuur, waardoor het besef dat wij onderdeel zijn van natuur verdwijnt. Nationaal Park 3.0 is een nieuwe mens-inclusieve benadering van nationale parken. Mens-natuurrelaties op maatschappelijk, economisch en cultureel vlak staan centraal, waardoor de ervaren afstand tussen mens en natuur verkleind wordt, en het draagvlak voor een gezonde natuur vergroot.

De natuurkern van een nationaal park en de 'aantrekkelijkheid' van het landschap bepalen doorgaans de begrenzing. Gebieden met intensief landgebruik worden uitgesloten. Nationaal Park 3.0 onderscheidt zich door juist ook deze gebieden te omvatten. Bewoners van steden en agrarisch gebied voelen een sterke binding met hun omgeving, waardoor deze gebieden belangrijk zijn voor de gebiedsidentiteit van het park. Daarbij zijn in Nederland menselijke infrastructuur en natuur sterk met elkaar verweven. In steden vinden we bijvoorbeeld parken, tuinen en waterwegen. Andersom zien we in de natuurgebieden bezoekerscentra, horeca en een netwerk van wandel- en fietspaden. Een afbakening tussen 'natuur' en 'niet-natuur' is daarom niet eenduidig. Bovendien is de koers ingezet richting een natuurinclusief Nederland, waarbij natuur overal aan een zekere 'basiskwaliteit' moet voldoen. Daarom vormen in Nationaal Park 3.0 de vorm van het landschap en ecologische processen daarin de basis voor de begrenzing, ongeacht de mate van menselijke invloed. Het is daarmee een mens-inclusief nationaal park.

Het centraal stellen van mens-natuurrelaties in Nationaal Park 3.0 heeft een stimulerende werking voor bewoners, ondernemers en beleidsmakers in het park. Door hen expliciet onderdeel te laten zijn van een nationaal park voelen zij zich betrokken bij 'hun' park. Het inspireert tot het creëren van een omgeving waarin milieucondities en natuurkwaliteit op orde zijn. Tegelijk biedt het park een platform voor het aanpakken van de grote maatschappelijke opgaven van deze tijd.

Nationaal Park 3.0 is een aanvullende benadering om de biodiversiteitscrisis een halt toe te roepen. Een goede leefomgeving en een aantrekkelijk vestigingsklimaat creëren voor mens, plant en dier, overall: dat is het doel van Nationaal Park 3.0.

Conceptueel ontwerp Nationaal Park 3.0

Een Nationaal Park 3.0:

- bevat een natuurkern die een nationaal park waardig is en planologisch goed beschermd is;
- heeft een historie van synergie tussen natuurwaarden en menselijke gebruik die tot in de huidige tijd zichtbaar is en betekenis heeft;
- heeft potentie voor en zet aan tot nieuwe vormen van synergie tussen natuurwaarden en huidig en toekomstig menselijk gebruik;
- draagt bij aan het versterken en verankeren van de verbinding van mensen met natuur en landschap in hun eigen leefomgeving;
- erkent en omarmt de verwevenheid tussen mens en natuur binnen de contouren van een voor mensen herkenbaar en geomorfologisch en ecologisch samenhangend landschap;
- vormt een platform waarin de grote maatschappelijke opgaven op een regionale schaal worden aangepakt door bewoners, bedrijven en overheden vanuit betrokkenheid bij en kennis van hun directe omgeving;
- kan internationaal uitgroeien tot een aansprekend voorbeeld hoe in een dichtbevolkt gebied verschillende waarden van natuur, van gebruikswaarden tot relationele waarden, duurzaam samen kunnen gaan.

Nationaal Park Hollandse Duinen

Nationaal Park Hollandse Duinen is een voorbeeld van een Nationaal Park 3.0. De Zuid-Hollandse duinen vormen de ruggengraat van het park, een natuurgebied van internationale allure en in 2016 uitgeroepen door het Nederlandse publiek tot één van de drie mooiste natuurgebieden van Nederland. Mens en natuur zijn hier nauw verbonden: de strandwallen zijn van oudsher bewoond, steden liggen midden in het duingebied, en een stad als Den Haag herbergt zelf natuurgebieden. Het versterken van de verbondenheid met het voor mensen bekende en vertrouwde landschap is een van de doelstellingen waaraan in Nationaal Park Hollandse Duinen actief gewerkt wordt. Ruim 50 gebiedspartners zetten zich samen in om de ambities voor de natuur en het landschap in het park te realiseren.